

Warszawa, 20 grudnia 2012 r.

RPO-716562-VII-720.6/12/PK

Raport
Krajowego Mechanizmu Prewencji
z wizytacji
Pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub
doprowadzonych w celu wytrzeźwienia
Komendy Powiatowej Policji w Tczewie
(wyciąg)

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 19 listopada 2012 r., do Pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia Komendy Powiatowej Policji w Tczewie (dalej: PdOZ lub Izba), udali się pracownicy Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (dalej: KMP lub Mechanizm): Przemysław Kazimirski, Marcin Mazur oraz Wojciech Sadownik (prawnicy). W wizytacji wzięła ponadto udział Zenobia Głac-Ściebura - pracownik Biura Pełnomocnika Terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich w Gdańsku (pedagog resocjalizacyjny).

Celem wizytacji zapobiegawczej Krajowego Mechanizmu Prewencji, było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania osób zatrzymanych i dokonanie oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji na temat funkcjonowania Izby, przedstawionej przez podinsp. Artura Skuzę z Wydziału Prewencji KPP Tczew;
- oglądzie wszystkich pomieszczeń Izby, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla zatrzymanych;
- zapoznaniu się z następującą dokumentacją PdOZ: Regulaminem pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, książką ewidencji osób umieszczonych w PdOZ, książkami przebiegu służby, książką wizyt lekarskich, świadectwem wzorcowania alkometru.

W toku wizytacji sporządzono dokumentację fotograficzną oraz użyto multimetru w celu pomiaru temperatury.

Ponadto, po zakończeniu wizytacji zapoznano się również z nagraniami z monitoringu, na których zarejestrowane zostały przyjęcia i umieszczenia w pokojach Izby 4 osób zatrzymanych (2 kobiet i 2 mężczyzn).

Poddano również analizie następującą dokumentację związaną z funkcjonowaniem Izby: Protokół kontroli sanitarnej z dnia 19.10.2012 r. przeprowadzonej przez Państwowego Inspektora Sanitarnego MSW województwa pomorskiego; Sprawozdanie z wizytacji pomieszczeń przeprowadzonej w dniu 24.09.2012 r. przez sędziego wizytatora Sądu Okręgowego w Gdańsku oraz zestawienie liczbowe wydarzeń nadzwyczajnych w PdOZ na terenie województwa pomorskiego w 2011 roku.

2. Legalność zatrzymania

Izba przeznaczona jest dla kobiet i mężczyzn, zatrzymanych w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Opłata za pobyt w Izbie osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia wynosi 107 zł.

Kontrola sędziego wizytatora Sądu Okręgowego w Gdańsku, nie ujawniła nieprawidłowości związanych z okresem pobytu w Izbie osób zatrzymanych procesowo oraz doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Analiza księgi ewidencji osób umieszczonych w PdOZ przeprowadzona pod tym samym kątem przez pracownika KMP podczas wizytacji Izby, również nie ujawniła przypadków przetrzymania osób zatrzymanych ponad okres przewidziany prawem.

W trakcie wizytacji, w Izbie nie przebywała żadna osoba zatrzymana (procesowo lub w celu wytrzeźwienia).

3. Traktowanie przez personel wizytowanej jednostki

Do obsługi pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych celem wytrzeźwienia wyznaczono 10 funkcjonariuszy. Są to Policjanci (dyżurni i zastępcy dyżurnych), którzy pełnią służbę w stanowisku dowodzenia KPP w Tczewie. Obowiązki związane z pełnieniem służby w PdOZ (profosa) wykonywane są zazwyczaj przez zastępcę oficera dyżurnego. Z informacji przekazanych wizytującym przez podinsp. Artura Skuzę wynika, że funkcjonująca w placówce organizacja pracy polegająca na łączeniu funkcji zastępcy oficera dyżurnego oraz profosa, niesie za sobą dużą odpowiedzialność, szczególnie w sytuacjach znacznego zaludnienia PdOZ. Krajowy Mechanizm Prewencji stoi na stanowisku, że ze względu na bezpieczeństwo osób umieszczonych w PdOZ oraz możliwość korzystania przez nich ze wszystkich praw przysługujących im w trakcie pobytu w Izbie, Komendant Powiatowy Policji w Tczewie powinien rozważyć zwiększenie obsady etatowej w pionie prewencji, w celu wyeliminowania pełnienia przez funkcjonariuszy służby w podwójnej roli – zastępcy oficera dyżurnego oraz profosa w PdOZ.

W drugim kwartale bieżącego roku wszyscy pracownicy PdOZ przeszli szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. Ponadto, dwa razy w roku przeprowadzane są szkolenia dotyczące pełnienia służby w PdOZ. Wśród innych szkoleń, które odbyły się w roku bieżącym warto wskazać m.in. na szkolenie z zakresu doprowadzania i konwojowania osób zatrzymanych;

postępowania z osobami zatrzymanymi, doprowadzonymi i konwojowanymi; przeprowadzanie interwencji wobec osób, których zachowania uzasadniają podejrzenie zaburzeń psychicznych oraz szkolenie z zakresu procedury tzw. Niebieskiej Karty. Krajowy Mechanizm Prewencji docenia szeroki zakres szkoleń, w których funkcjonariusze Wydziału Prewencji mogli wziąć udział, ze względu na bezsporny fakt, że *nie ma lepszej gwarancji przeciwko złemu traktowaniu osoby pozbawionej wolności niż dobrze wyszkolony funkcjonariusz Policji (...). Funkcjonariusze wyposażeni w określone umiejętności będą w stanie efektywnie wykonywać swoje obowiązki bez dopuszczania się złego traktowania; będą także liczyć się z obecnością podstawowych gwarancji przysługujących osobom zatrzymanym [lub] tymczasowo aresztowanym*¹.

Z informacji przekazanych osobom wizytującym wynika, że w roku 2011 w PdOZ miało miejsce jedno zdarzenie nadzwyczajne – zgon kobiety doprowadzonej w celu wytrzeźwienia. Należy zauważyć, że w czasie zdarzenia, Izba nie dysponowała monitoringiem. Postępowanie wszczęte w tej sprawie przez prokuraturę, pozostaje w toku. Sprawa jest również badana w jednym z zespołów merytorycznych w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich.

Pracownicy Mechanizmu zwrócili podczas oglądu uwagę, że kontrola osobista zatrzymanych odbywa się w pomieszczeniu dyżurnym objętym monitoringiem. Co więcej analiza jednego z nagrań dokumentującego umieszczenie kobiety w PdOZ (zatrzymana P.J.; nr ew. 1023; 901/12) ujawniła, że czynności związane z jej umieszczeniem wykonywane były przez funkcjonariuszy Policji odmiennej płci.

Krajowy Mechanizm Prewencji pragnie podkreślić w tym miejscu, że ze względu na intymny charakter kontroli osobistej winna się ona odbywać w warunkach gwarantujących jej zachowanie, tj. w pomieszczeniu nie objętym monitoringiem i poza zasięgiem wzroku innych osób. Ponadto, Mechanizm podziela w tej kwestii stanowisko Komitetu Zapobiegania Torturom (CPT)

¹patrz: § 59 i 60 Drugiego Sprawozdania Ogólnego dot. szkoleń funkcjonariuszy służb porządku publicznego [CPT/Inf (92) 3].

zgodnie z którym *osoby pozbawione wolności – niezależnie od wieku – powinny być przeszukiwane jedynie przez personel tej samej płci, a ponadto każde przeszukanie, które wymaga rozebrania się osoby przeszukiwanej, powinno być wykonywane poza zasięgiem wzroku personelu dozoru płci przeciwnej. Zróżnicowanie personelu pod względem płci to kolejne zabezpieczenie przed złym traktowaniem w miejscach pozbawienia wolności. Obecność personelu zarówno płci męskiej, jak i żeńskiej może mieć korzystny wpływ tak w sensie etosu opiekuńczego, jak i w sprzyjaniu poczuciu normalności w miejscu pozbawienia wolności. Zróżnicowanie personelu pod względem płci pozwala także na właściwe rozlokowanie personelu przy wykonywaniu zadań drażliwych, takich jak przeszukania.*².

Mając powyższe na uwadze KMP zaleca, by kontrola osobista osób zatrzymanych i umieszczanych w Izbie odbywała się w pomieszczeniu nie objętym monitoringiem oraz by wykonywała ją osoba tej samej płci co osoba poddawana kontroli.

4. Prawo do informacji

Dokumentem regulującym prawa i obowiązki osób zatrzymanych i umieszczanych w PdOZ jest *Regulamin pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia* (dalej: Regulamin) stanowiący załącznik Nr 1 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 czerwca 2012 r. *w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb* (Dz. U. z 2012 r., poz. 638) (dalej: rozporządzenie). Wizytowana jednostka dysponuje tłumaczeniami Regulaminu na języki obce, które zostały przygotowane przez Wydział Konwojowy Biura Prewencji KGP we współpracy ze Studium Języków

²Patrz: § 26 Dziewiątego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (99) 12].

Obcych Uniwersytetu Łódzkiego oraz Wydziałem Prewencji KWP w Łodzi. Niemniej jednak, mając na uwadze zmianę przepisów Regulaminu, uznać należy, że tłumaczenia, którymi dysponuje wizytowana jednostka są zdezaktualizowane. Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca wymian posiadanych tłumaczeń na tłumaczenia tekstu obecnie obowiązującego *Regulaminu pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia* na języki obce.

Treść Regulaminu wywieszzonego w pokojach dla zatrzymanych była niekompletna w dniu wizytacji – brakowało stron 3 i 4. Przedstawiciele KMP zwrócili także uwagę na widoczny w niektórych z pokoi brak listy organów stojących na straży praw człowieka, która zgodnie z §16 ust. 2 powinna być eksponowana w pokojach dla zatrzymanych obok Regulaminu.

Mając na uwadze § 16 ust. 2 wspomnianego wyżej rozporządzenia, Krajowy Mechanizm Prewencji pragnie podkreślić, że ustawodawca nie pozostawia funkcjonariuszom pełniących służbę w PdOZ swobody w zakresie decydowania o zawartości Regulaminu eksponowanego w pokojach dla zatrzymanych. W związku z tym, Mechanizm zaleca wywieszenie pełnej treści Regulaminu, jak również wykazu instytucji stojących na straży praw człowieka w pokojach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia.

Wizytowana placówka nie dysponuje listą adwokatów, która w razie potrzeby mogłaby zostać udostępniona osobie zatrzymanej w PdOZ. Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca zatem stworzenie takiej listy, z której mogłyby skorzystać osoby zainteresowane fachową pomocą.

5. Warunki bytowe

Pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia usytuowane są na parterze Komendy Powiatowej Policji w Tczewie, za stanowiskiem oficera dyżurnego. W skład pomieszczeń wchodzi:

- 1) siedem dwuosobowych pokoi;

- 2) pokój do przygotowywania lub podgrzewania posiłków oraz do zmywania naczyń;
- 3) magazyn do przechowywania rzeczy przekazanych do depozytu oraz bielizny pościelowej;
- 4) pokój sanitarny służący do utrzymania higieny osobistej przez osoby zatrzymane;
- 5) pokój do przeprowadzania i dokumentowania czynności służbowych z udziałem osoby umieszczonej w pomieszczeniu (znajdują się w nim: szafa pancerna, ława, kwity depozytowe, depozyt wartościowy, karta zapoznania);
- 6) pokój lekarski (wyposażony w umywalkę, leżankę, biurko i krzesło).

W izbie wyodrębniono ponadto osobne pomieszczenie, w którym znajduje się ławka, a na ścianie wisi Regulamin pobytu w pokoju przejściowym. Z wyjaśnień udzielonych wizytującym przez funkcjonariusza wynika, że pomieszczenie to zostało stworzone z myślą o wykorzystaniu go jako pokoju przejściowego służącego osobie zatrzymanej do oczekiwania na umieszczenie w PdOZ. Mechanizm pragnie zauważyć w tym miejscu, że wykorzystanie tego pomieszczenia jako pokoju przejściowego jest obecnie niemożliwe ze względu na brak spełniania przez nie wymogów określonych w § 24 ust. 1 pkt 4 i 5 rozporządzenia.

Wszystkie pokoje dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia wyposażone zostały w jednakowy sposób. W każdym znajdują się: oddzielne podesty do spania, stół i taborety przymocowane do podłogi, oświetlenie naturalne oraz elektryczne dzienne i nocne, okna zabezpieczone od wewnątrz metalową siatką, a od zewnątrz kratą. We wszystkich pomieszczeniach zamontowana została instalacja przyzywowa oraz monitoring wizyjny.

Temperatura, jaka panowała w jednym z pokoi budzi zastrzeżenia KMP. Wynosiła ona bowiem $17,5^{\circ}$ C, podczas gdy minimalna temperatura w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi wynosi 20° C. W związku z tym

Mechanizm zaleca sprawdzenie przyczyny niedogrzanego pokoju oraz jej wyeliminowanie.

Wyposażenie sanitariatu dla zatrzymanych składa się z dwóch umywalek, wydzielonego sedesu oraz prysznic. Zastrzeżenia przedstawicieli Mechanizmu wzbudziła wysokość zamontowanej w brodziku prysznicowym przesłony, która nie gwarantuje intymności osobie zatrzymanej podczas korzystania z natrysku. W związku z tym KMP zaleca odpowiednie zamocowanie przesłony, tak by sfery intymne były przez nią właściwie maskowane.

W Izbie wyodrębniono pomieszczenie do przygotowywania i porcjowania posiłków, które ze względu na dostarczanie gotowych posiłków z zewnątrz, jest wykorzystywane jedynie w celu przygotowania napojów dla zatrzymanych. Posiłki dla zatrzymanych dostarczane są przez działającą na terenie KPP Tczew kantinę (poniedziałek – piątek) oraz przez Restaurację Dworcową PKP w Tczewie (sobota, niedziela). W czasie wizytacji, opisywane pomieszczenie nie było utrzymane w należytej czystości.

Podczas oglądu magazynu czystej pościeli, wizytujący ujawnili brak środków higienicznych dla zatrzymanych kobiet oraz odzieży zastępczej, o której mowa w § 9 ust. 3 rozporządzenia. W związku z tym, Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca niezwłoczne uzupełnienie ujawnionych w trakcie wizytacji jednostki braków.

W Izbie funkcjonuje monitoring, który obejmuje ciągi komunikacyjne, izbę dyżurnego oraz pokoje dla zatrzymanych.

W Izbie nie ma wydzielonego pomieszczenia do używania wyrobów tytoniowych. Miejszem, gdzie można palić jest pole spacerowe, istniejące ze względu na fakt, że wizytowana placówka jest jedną z jednostek wyznaczonych do realizacji przerw w konwojach osób pozbawionych wolności.

6. Prawo do ochrony zdrowia

Przed umieszczeniem w Izbie, badaniu lekarskiemu wykonywanemu w publicznych placówkach zdrowia na terenie Tczewa poddawane są osoby

nietrzeźwe, z widocznymi obrażeniami na ciele oraz te, które żądają wykonania takich badań. W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji badaniom przed umieszczeniem w Izbie powinny być poddawane wszystkie osoby. Pomimo braku takiego obowiązku w przepisach krajowych, stanowią o nim standardy międzynarodowe, zawarte m.in. w Zbiorze zasad mających na celu ochronę wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie aresztowania bądź uwięzienia (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 43/173 z dnia 9 grudnia 1988 r.) *„Osobie aresztowanej lub uwięzionej, tak szybko po przyjęciu do miejsca aresztowania lub uwięzienia, jak będzie to możliwe, zostanie zaproponowane odpowiednie badanie lekarskie, a później, kiedy będzie to potrzebne, zapewniona opieka medyczna i leczenie. Opieka medyczna i leczenie zostaną zapewnione bezpłatnie”*. (Zasada 24).

W Izbie wyodrębniony został pokój do badań lekarskich, wyposażony w kozetkę, biurko, krzesła, apteczkę, umywalkę. Przedstawicielka Mechanizmu zwróciła uwagę na przeterminowane opatrunki oraz brak jednorazowych rękawiczek, koca przeciwwstrząsowego oraz chusty trójkątnej w apteczce.

Z analizy książki wizyt lekarskich wynika, że w 2011 r. lekarz pogotowia interweniował 3 razy na terenie PdOZ – jedna z osób zatrzymanych została przewieziona do Szpitala Aresztu Śledczego w Gdańsku. W roku bieżącym, do dnia wizytacji, lekarz przyjeżdżał do Izby 4-krotnie. Nie stwierdził przeciwwskazań zdrowotnych do dalszego pobytu osób badanych w PdOZ.

7. Zalecenia

Na podstawie art. 19 Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca:

1. wyeliminowanie pełnienia przez funkcjonariuszy służby w podwójnej roli – zastępcy oficera dyżurnego oraz profosa w PdOZ;
2. wywieszenie we wszystkich pokojach dla zatrzymanych pełnej treści Regulaminu pobytu osoby zatrzymanej w PdOZ oraz listy organów stojących na straży przestrzegania praw człowieka;

3. wymianę zdezaktualizowanych tłumaczeń Regulaminu na języki obce na tłumaczenia obecnie obowiązującego Regulaminu;
4. przeprowadzanie kontroli osobistej osób zatrzymanych w pomieszczeniu nie objętym monitoringiem oraz przez funkcjonariuszy tej samej płci co zatrzymany;
5. poddawanie badaniom lekarskim wszystkich osób zatrzymanych;
6. zapewnienie intymności osobom zatrzymanym korzystającym z natrysku w sanitariacie Izby;
7. wyeliminowanie problemu niskiej temperatury panującej w jednym z pokoi dla zatrzymanych ($17,5^{\circ}\text{C}$).
8. stworzenie listy adwokatów;
9. zakup środków higienicznych dla osób zatrzymanych, w szczególności dla zatrzymanych kobiet oraz odzieży zastępczej dla osób, o których mowa w § 9 ust. 3 Rozporządzenia;
10. dokonanie przeglądu zawartości apteczki pod kątem daty przydatności znajdujących się w niej medykamentów;
11. dbałość o utrzymanie pokoju do podgrzewania posiłków w należytej czystości.